

SALMONELLA AANPAKKEN IS MAATWERK, VOLGENS MARK VAN DER HEIJDEN

“Aanpak salmonella op ieder bedrijf anders”

Tegen salmonella bestaat geen wondermiddel, dus ligt de nadruk op preventie. En die aanpak is voor elk bedrijf anders. Mark van der Heijden, salmonella-expert en dierenarts bij de Universitaire Landbouwhuisdieren Praktijk in Harmelen, legt uit waarom het zo lastig is om salmonella te bestrijden. Maar ook wat je er als veehouder wél tegen kunt doen.

Wat zijn de belangrijkste risicofactoren bij salmonella?

“Insleep en versleep op een bedrijf. Vooral mest-aanvoer en de aanvoer van dieren zijn grote risicofactoren. Daarnaast wordt er te makkelijk gedaan over hygiëne door zowel erfbetreders als de veehouder. Die gaan nog te vaak zonder bedrijfskleding of met eigen laarzen de stal in. De bewustwording ontbreekt eraan, ook bij erfbetreders zelf.”

Hoe kun je de situatie verbeteren?

“Ik denk dat er op een aantal bedrijven wel makkelijke stappen te maken zijn om de salmonellasituatie te verbeteren. Bijvoorbeeld door naar de loop- en werklijnen te kijken. Ook weerstand speelt een rol. Is de BVD-situatie bijvoorbeeld in kaart gebracht en zijn de dieren daadwerkelijk

Mark van der Heijden

vrij? Helaas is op een aantal bedrijven de BVD-status onbekend. En dan heb je nog de leverbot, die een rol speelt bij salmonella. Bedrijven met weidegang hebben niet meer salmonella, maar kunnen wel een verhoogd risico lopen. Zo kun je een hele ranking maken met risicofactoren. Maar bedrijven zijn zo divers, dat je onmogelijk een universele beoordeling kunt geven.”

Hoe pak je salmonella nou aan?

“Je hebt twee verschillende onderdelen van de aanpak van salmonella: testen en preventieve maatregelen. Het één kan niet zonder het ander, maar de meeste winst blijkt te behalen bij preventieve maatregelen.”

Stel, er is salmonella op je bedrijf, hoe ga je dan te werk?

“Als een bedrijf twee tankmelkrondes achter elkaar een ongunstige uitslag heeft op salmonella, kan er gekozen worden voor een workshop over salmonella die door de dierenarts wordt gegeven. Wanneer vier van de vijf tankmelkuitslagen in achtereenvolgende rondes ongunstig zijn, dan volgt er een verplicht plan van aanpak, dat de veehouder samen met de dierenarts opstelt. Daar komen de twee onderdelen van de aanpak aan de orde: preventie en testen. Zo worden alle risicofactoren op een bedrijf in beeld gebracht.”

Heb je voorbeelden van aanpassingen die werken?

“We hadden een bedrijf in de praktijk dat voortdurend ongunstige tankmelkuitslagen had. Na het invullen van het plan van aanpak bleek dat er bij de looplijnen wat verbeterd kon worden. De voergang kruiste namelijk de mestgang: er was een oversteek voor koeien en daar reed de trekker overheen. Dus ging de mest die op de oversteek lag via de trekker de hele voergang door. De veehouder heeft toen een brug gemaakt voor de trekker. Zo kan je met kleine aanpassingen de looplijnen verbeteren.”

Maarten Weber,
GD salmonelladeskundige

Preventieve maatregelen

“De kern van de aanpak van salmonella zit in preventieve maatregelen in de bedrijfsvoering. De kans om de salmonellabesmetting binnen een jaar te beheersen neemt ongeveer 30 procent verder toe als u daarnaast ook alle salmonelladragers uit de hele koppel (inclusief jongvee) afvoert.

Veel veehouders beperken zich bij het opsporen van salmonelladragers tot de melkgevende runderen. De kans om één of meer salmonelladragers te missen is dan ruim 50 procent. Bij onderzoek van alle volwassen runderen is de kans om dragers te missen 40 procent, en bij onderzoek van alle runderen ouder dan drie maanden nog altijd 6 procent. Wij adviseren daarom altijd alle aanwezige runderen te onderzoeken op salmonelladragerschap, inclusief de kalveren jonger dan drie maanden.”

“Bedrijven zijn zo divers, dat je onmogelijk een universele beoordeling kunt geven”

“Bij salmonella is het belangrijk om ook eventuele problemen met leverbot aan te pakken. Een leverbotinfectie kan zorgen voor een verminderde weerstand en daarmee een verhoogde gevoeligheid voor een salmonella-infectie. Laatst was er een bedrijf waarbij de gangbare leverbotmiddelen niet werkzaam bleken te zijn, de koeien bleven maar leverboteieren in de mest uitscheiden. Er bleek sprake van resistentie tegen de gangbare middelen. Na overstap op een ander middel was er geen ei-uitscheiding meer.”

Hoe weet je of de salmonella weg is?

“Dat weet je pas na lange tijd. Als een koe in aanraking is geweest met salmonella blijft ze zes maanden antistoffen houden. Om een indruk te krijgen of de situatie op een bedrijf rustig is kun je gebruik maken van het zogenaamd jongveevenster. Daarbij kan door middel van een steekproef bloedonderzoek bij jonge dieren vastgesteld worden of de infectie nog steeds rondgaat op een bedrijf. Als dat gunstig is en het blijft gunstig, dan ben je op de goede weg.”

Kunnen alle bedrijven problemen krijgen met salmonella?

“Het kan op elk bedrijf gebeuren. We zien ook weleens klinisch zieke dieren op bedrijven die altijd gunstige tankmelkuitslagen hebben gehad. Belangrijk is dan om de infectie zo snel mogelijk tot stilstand te krijgen. Enerzijds door zieke dieren apart te zetten en te behandelen. Anderzijds door risicofactoren voor verspreiding op een bedrijf in beeld te krijgen en te verbeteren om zo verdere verspreiding te voorkomen. Als dieren ziek zijn, is het duidelijk waarvoor je bezig bent. Maar wanneer alles rustig lijkt, is het zaak dat de aandacht niet verslapt. Gezonde dieren moeten ook gezond blijven.”

Is het op alle bedrijven op te lossen?

“Tot op heden is dit nog niet bij alle bedrijven gelukt. De grote uitdaging is denk ik wel om alle risicofactoren op een bedrijf in beeld te krijgen en daar waar nodig aan te pakken. Het onderling delen van succesfactoren en nieuwe inzichten zijn daarbij een welkome aanvulling.”